

ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ ЕЛЕМЕНТАМ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОТИСТОЯННЯ

ГОНАК І.М.

аспірант кафедри міжнародної економіки

Тернопільський національний економічний університет,

м. Тернопіль, Україна

Процеси глобалізації зумовлюють активний розвиток зовнішньоекономічних відносин між країнами, і не лише у форматі вільної торгівлі, а й у формі економічного протистояння. Глобальна економічна конкуренція змусила навіть найбільш закриті суспільства та економіки інтегруватись у систему міжнародних економічних відносин. З одного боку, глобалізація викликає додаткову залежність та вразливість національних економік від подій на глобальних ринках або в країнах-економічних лідерах, а з іншого боку - надає економіці додаткові стимули для забезпечення захисту від негативних наслідків зовнішніх трансформацій, можливості переорієнтації векторів співпраці, зокрема, орієнтація на політично-та економічно-стабільні ринки.

Нові глобальні економічні виклики, які виникли із початком світової фінансово-економічної кризи у 2008 р. супроводжувалися розповсюдженням військово-політичної нестабільності у Північній Африці, на Близькому Сході, на півдні та сході України, на кордоні Вірменії та Азербайджану, поглибленням загроз, які відчують країни Балто-Чорноморського регіону. Такі тенденції зумовлюють потребу у дослідженні можливостей підтримання економічної активності та розвитку торговельно-економічних відносин країн в умовах політичної нестабільності та економічного хаосу.

За таких умов країни намагаються використовувати різні методи підтримки національних економік, що дозволяють їм отримати економічні переваги над країнами суперниками. У практиці економічного суперництва дієвими є наступні заходи:

економічна блокада – зумовлює зменшення або зупинення поставок продуктів критичного імпорту (наприклад, продовольства, новітніх технологій, енергоносіїв, комплектуючих) та паралізує важливі виробництва, пов'язаних із імпортом;

експортне ембарго – застосовується для зупинення експортних бюджетонаповнюючих виробництв;

блокування роботи важливих бюджетоутворюючих чи високотехнологічних галузей країни-економічного суперника за допомогою антидемпінгових, антимонопольних чи кримінальних розслідувань, іноземних судів та міжнародних арбітражів, виставлення фінансово-економічних претензій з можливістю арешту майна економічних суб'єктів за кордоном[2].

Для подолання негативних наслідків від дій економічних суперників суб'єкти національної економіки можуть використати такі заходи:

стимулювання активного розвитку внутрішнього ринку із одночасним збільшенням платоспроможності національних покупців та переорієнтацією експортно-орієнтованих виробництв на забезпечення потреб внутрішнього ринку;

підтримка відмови від споживання імпортованих товарів за умови наявності виробництва аналогічних товарів суб'єктами національної економіки;

забезпечення поступового, із мінімальними негативними наслідками, переведення національних споживачів на використання енергоносіїв, які видобуваються чи виробляються на внутрішній території держави;

диверсифікація поставок імпортованих енергоносіїв та інших товарів критичного імпорту із нових доступних політично-нейтральних ринків;

переорієнтація експортних виробництв на нові, політично-нейтральні та економічно безпечні ринки;

залучення міжнародних посередників для забезпечення ефективності переговорів при спробі владнати економічні проблеми з найменшими економічними та політичними втратами для обох сторін–економічних суперників;

звернення в міжнародні та арбітражі суди для захисту національних економічних інтересів;

введення тимчасових протекціоністських заходів для підтримки економічних суб'єктів національної економіки з врахуванням думки економічних партнерів та міжнародних економічних організацій (наприклад, СОТ чи МВФ)[3].

Вищезазначені заходи можуть забезпечити можливості уникнення різкого зростання негативного сальдо зовнішньоторговельних операцій та безробіття, зменшення прибутків домогосподарств та доходів бюджетів, зупинки виробництва, за умови ефективного державного управління, забезпечити підвищення зайнятості та простимулювати науково-технологічні прориви у високотехнологічних галузях економіки.

Прикладом ефективності державного управління в економічній сфері в умовах економічного і політичного протистояння є держава Ізраїль, де, незважаючи на відносно короткий час існування, відбулося кілька воєн із суттєво потужнішими (і за кількістю населення, і за економічним потенціалом) сусідами, загрозою військових і терористичних актів, економіка країни розвивається швидкими темпами, розвиваються високотехнологічні наукоємні інноваційні галузі економіки та зростає середній вік життя громадян.

Для України на часі є розробка нових стратегічних орієнтирів розвитку політики співпраці з країнами-економічними суперниками, адже є усі можливості для ефективного позиціонування навіть в умовах теперішньої економічної і політичної нестабільності.

Література:

1. Домовленість про правила та процедури врегулювання суперечок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=981_019
2. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» зі змінами від 2005 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>
3. Закон України «Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_2647.
4. Дах, Ганс фон. Тотальний опір: Інструкція з ведення малої війни для кожного. Частина I / Переклала з німецької Христина Назаркевич; науковий редактор українського видання Олег Фешовець. 2-ге виправлене видання / Ганс фон Дах. – Львів: Видавництво «Астролябія», 2014. – 160 с.
5. Дах, Ганс фон. Тотальний опір: Інструкція з ведення малої війни для кожного. Частина 2 / Переклала з німецької Христина Назаркевич; науковий редактор українського видання Олег Фешовець / Ганс фон Дах. – Львів: Видавництво «Астролябія», 2014. – 224 с.
6. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1. / Редколегія: С.В. Мочерний (відповідальний редактор) та інші. – К: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864с.
7. Основи міжнародної торгівлі: Навчальний посібник; 2-ге видання. Перероблене і доповнене / За редакцією Ю.Г.Козака, Н.С.Логвінової, К.І.Ржепішевського. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 656с.
8. Світовий бізнес: Навчальний посібник / За редакцією професора Ф.Ф.Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2004. – 498 с.
9. Юридична енциклопедія: В 6 томах. Том 2 / Редколегія: Ю.С. Шемчушенко (голова редколегії) та інші. – К.: «Українська енциклопедія», 1999. – 744с.